

MICHELIN

Wilno

ERGO
HESTIA®

*Udany
Weekend*

Partner wydawniczy Bezdroża

Tytuł:	Wilno – Udany Weekend
Teksty:	Litwa, Łotwa, Estonia. Zielony przewodnik Wilno. Barok z kamienia i obłoków
Koncepcja serii:	Marzena Daszewska, Tomasz Ostrowski
Redaktor prowadzący:	Magdalena Matyja-Pietrzyk
Tłumaczenie:	Magdalena Kujawa
Redakcja:	Anna Palonek
Korekta:	Urszula Czerwińska
Koncepcja graficzna:	Marzena Daszewska, Paweł Kosmański
Redakcja techniczna map:	Dawid Kwoka
Skład:	MSP Studio Magdalena Suchy-Polańska
Fotoedycja:	Dawid Kwoka
Zdjęcie na okładce:	© Timothy Mulholland / Alamy

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl,
Księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bewiu1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-0079-8

Copyright © Le Guide Vert Michelin – Michelin & cie

Le Guide Vert Michelin, 46, avenue de Breteuil, 75324 Paris Cedex 07

Copyright © for the Polish Edition by Helion, 2015

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Wilno

*Vilnius
Weekend*

Kup książkę

Poleć książkę

Śródmieście

Wilno ma bardzo barwną i bogatą historię: często było okupowane przez najeźdźców przybywających z różnych stron, zamieszkiwane przez słynnych artystów i na przemian doświadczało okresów świetności i zastoju. Pomimo tak zawiłej historii litewska stolica począwszy od XVII w. niewiele się zmieniła, jeśli chodzi o wygląd. Z lotu ptaka widać, że miasto pełne jest kościołów, szczególnie barokowych, których ilość sprawia, że jest ono największym skupiskiem zabytków tego stylu w Europie. Podczas zwiedzania nietrudno zauważyć, że historyczna metropolia została odnowiona z wielką pieczołowitością. Dzisiejsze Wilno to nie tylko zabytki i polskie sentymenty, ale także modne miasto cenione przez turystów, pełne klubów nocnych, restauracji i luksusowych hoteli.

Zwiedzanie

WOKÓŁ PAŁACU PREZYDENCKIEGO

Plac Szymona Dowkonta (Simono Daukanto aikštė) C3

Plac został nazwany na cześć wybitnego XIX-wiecznego historyka i etnografa litewskiego, działacza na rzecz odrodzenia języka i kultury litewskiej. Wraz ze zmianami historyczno-politycznymi plac Dowkonta niejednokrotnie zmieniał nazwy – w okresie międzywojennym nosił nazwę placu Napoleona, zaś w okresie radzieckim – placu Kutuzowa. Kompozycja placu, przy którym wznoszą się klasycystyczne budynki, i zaciszna, harmonijna atmosfera, jakiej nie napotkamy na żadnym innym placu w Wilnie, budziły zachwyty wielu odwiedzających miasto. Nastrój ten niewiele się zmienił – plac Dowkonta nadal pozostaje miejscem dość zacisznym, mimo położenia w samym sercu starówki.

Pałac Prezydencki (LR Prezidentūra) C3

Daukanto aikštė 3 – tel.: 706 64 073 – www.president.lt.

Wznosząca się przy placu Dowkonta wspaniała klasycystyczna rezydencja od wieków pełni funkcję pałacu reprezentacyjnego. Służyła jako Pałac Biskupi, siedziba carskiego namiestnika w czasie zaborów, Pałac Reprezentacyjny Rzeczypospolitej w okresie międzywojennym, zaś w okresie radzieckim – jako Dom Oficerów i galeria sztuki. Po odzyskaniu przez Litwę niepodległości w pałacu mieściła się ambasada Francji. Obecnie – od 1997 r. – budynek pełni funkcję siedziby prezydenta Litwy. Pierwsza wzmianka o pałacu pojawiła się już w XIV w. Miał on wówczas służyć jako rezydencja magnackiego rodu Gasztołdów (lit. Goštautai). W latach 1543–1794, w drewnianym wówczas pałacu, znajdowała się siedziba biskupów wileńskich (stąd nazwa – Pałac Biskupi). Po trzecim zaborze (od 1795 r.) rezydował tu carski generał-gubernator. W 1812 r., gdy do Wilna

wkroczyły wojska Napoleona, Bonaparte zatrzymał się w tym pałacu. Tutaj odbywały się jego narady z litewską szlachtą, która z Napoleonem wiązała nadzieje na odbudowę niepodległego państwa. W latach 1863–65 w pałacu rezydował generał-gubernator Michał Murawjow, nazywany Wieszatielem za krwawe stłumienie powstania styczniowego na Litwie. W okresie międzywojennym, kiedy Wilno znajdowało się w granicach II Rzeczypospolitej, w pałacu przebywali z kolei prominentni polscy politycy z marszałkiem Józefem Piłsudskim na czele.

Po wielu przebudowach (m.in. w 1792 r. pod kierunkiem Wawrzyńca Stuoki-Gucewicza, w latach 1824–32 pod kierunkiem petersburskiego architekta Wasilija Stasowa) budynek zyskał cechy późnego klasycyzmu. Fasadę zdobią trójkątne frontony wsparte na kolumnach doryckich. Pałac ma rozległy dziedziniec wewnętrzny (dzieło Stasowa) z kordegardą i kolumnadami bocznymi oraz zadbany park – można je podziwiać z dziedzińca wewnętrznego Alumnatu (Universiteto 4). Po XIX-wiecznej przebudowie na placu przed rezydencją umieszczono fontannę, zaś u schyłku XIX w. stanął tu na kilkanaście lat (1898–1915) pomnik Murawjowa-Wieszatiela.

W pałacowych wnętrzach znajduje się szereg zabytkowych sal – m.in. **Sala Biała, Czerwona, Zielona i Kasetonowa**. W niektórych miejscach na parterze można dostrzec resztki sklepienia cylindrycznego pozostałego z Pałacu Biskupiego.

UNIwersYTET WILeński I ULICA UNIwersYTECKA

Uniwersytet Wileński (Vilniaus Universitetas) ★★ C3

Universiteto g. 3 – tel.: 268 72 98 – www.vu.lt – wejście na teren kampusu III–X: pn.–sb. 9.00–18.00, XI–II: pn.–sb. 9.30–17.30 – 1,50 EUR, bilet ulgowy 0,50 EUR – wejście na dzwonnice latem: pn.–nd. 11.00–20.00, wiosną i jesienią: pn.–sb. 10.00–19.00, zimą zamknięte – 2,50 EUR, bilet ulgowy 1,50 EUR – wejście do wnętrz uniwersyteckich: pn.–pt. 9.00–15.00 – 3,50 EUR, bilet ulgowy 1,50 EUR, wymagana wcześniejsza rejestracja telefoniczna pod nr. tel.: 268 71 03.

Okalająca plac Dowkonta **ul. Uniwersytecka** prowadzi prosto do głównej siedziby uniwersytetu. Majestatyczny zespół gmachów uniwersyteckich mieści bibliotekę, wydziały historyczny i filologiczny (w tym filologię polską), a także uniwersytecki kościół św. Jana. Kadra naukowa uniwersytetu liczy obecnie blisko 3 tys. osób; studiuje tu ok. 24 tys. studentów.

Uniwersytet Wileński to jedna z najstarszych wyższych uczelni w Europie. Założoną tu w 1570 r. akademię jezuicką w 1579 r. przekształcono w uniwersytet na mocy aktu fundacyjnego króla Stefana Batorego. Pierwszym rektorem uczelni został słynny jezuita Piotr Skarga. W 1781 r. uniwersytet, na mocy decyzji KEN, zamieniono na Szkołę Główną Wielkiego Księstwa Litewskiego z polskim językiem wykładowym, zaś od 1803 r. działał jako Cesarski Uniwersytet Wileński. Zamknięty został przez władze carskie po powstaniu listopadowym (1832) i reaktywowany dopiero w 1919 r. jako Uniwersytet Stefana Batorego. Wileńska wszechnica to bezsprzecznie jeden z najważniejszych ośrodków

Rozległe zabudowania Uniwersytetu Wileńskiego

życia kulturalno-naukowego na Litwie. Związane z nią były tak wybitne postacie polsko-litewskiej historii, jak Adam Jerzy Czartoryski, Jan i Jędrzej Śniadeccy, Stanisław Bonifacy Jundziłł, Gotfryd Ernest Groddeck, Joachim Lelewel, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Jan i Józef Frankowie, Szymon Dowkont (Simonas Daukantas), a później Ferdynand Ruszczyk, Czesław Miłosz i wielu innych.

W 1939 r. uniwersytet został przejęty przez władze litewskie. Zaczął działać w 1944 r. z nową kadrą naukową (przedwojenni wykładowcy w większości wyjechali do Polski). W 1955 r. nazwano go imieniem litewskiego komunisty Vincasa Mickievičiusa-Kapsukas. Od 1989 r. nosi nazwę Uniwersytetu Wileńskiego.

Część uniwersyteckich murów pochodzi nawet z XV w. Jeszcze przed założeniem uczelni stało tu kilka budynków, później przeznaczonych na pomieszczenia uniwersyteckie – m.in. budynek przy ul. Uniwersyteckiej 3 (mieszczący gotycką dwunawową salę) oraz budynki na dziedzińcu Sarbiewskiego. Z czasem zaczęły pojawiać się kolejne zabudowania uniwersyteckie, tworząc kolejne dziedzińce, których jest obecnie 13. Warto zwiedzać je z mapką, gdyż nawet studenci uniwersytetu potrafią się na początku pogubić w tym labiryncie. **Biblioteka Uniwersytecka** ★★ znajduje się przy placu bibliotecznym, przylegającym do ul. Uniwersyteckiej. Do połowy XIX w. dziedziniec był oddzielony od ulicy murem. Gmach biblioteki wzniesiono w końcu XVI w., zaś w połowie XVIII w. dobudowano najwyższą kondygnację budynku, zwieńczoną wieżą obserwatorium astronomicznego i ozdobioną malowidłami przedstawiającymi motywy astronomiczne. W rogu gmachu, od strony ul. Uniwersyteckiej, stoi pomnik wybitnego XVIII-wiecznego poety litewskiego Kristijonasa Donelaitisa.

Wędrowkę po meandrach zabudowań uniwersyteckich najlepiej rozpocząć od bramy znajdującej się naprzeciwko głównego wejścia do biblioteki, która prowadzi na kameralny **dziedziniec Mikołaja Daukszy**, nazwany na cześć wydawcy pierwszych litewskich książek na terenie Litwy. Zlokalizowane są przy nim gmachy w stylu późnego klasycyzmu. Po wyjściu z dziedzińca Daukszy i przejściu przez bramę główną prowadzącą na teren uniwersytetu trafimy na **dziedziniec Macieja Sarbiewskiego**, którego południową stronę zajmuje gmach z XVI w. Przy dziedzińcu tym znajduje się studencka księgarnia Littera (w miejscu dawnej plebanii świętojańskiej), mająca piękne gotyckie sklepienia, które w 1978 r. pokrył freskami malarz Antanas Kmieliauskas. Malowidła przedstawiają sławnych profesorów i studentów uczelni. Na tym dziedzińcu odbywają się imprezy studenckie oraz spotkania poetyckie w ramach dorocznej Wiosny Poezji.

Z dziedzińca Sarbiewskiego schody prowadzą w górę ku najważniejszemu dziedzińcowi uczelni: arkadowemu **Dziedzińcowi Wielkiemu** ★ i znajdującemu się przy nim kościółowi św. Jana (zob. s. 62). Uniwersyteckie budynki otaczające dziedziniec pochodzą z XVI w. i łączą elementy manieryzmu, baroku i klasycyzmu. Ściany budowli zdobią kamienne płyty z nazwiskami wykładowców *Alma Mater Vilnensis*.

Z Dziedzińca Wielkiego można przejść dalej do kameralnego dziedzińca obserwatorium, przy którym znajduje się gmach **Obserwatorium Wileńskiego**, gdzie wykładał m.in. astronom prof. Marcin Poczobutt, rektor uniwersytetu w latach 1780–99. Budynek

© Andrius Gruzdatis / Fotolia.com

Uniwersytet Wileński – jedna z najstarszych uczelni w Europie

obserwatorium, utrzymany w stylu wczesnego klasycyzmu (architekt Marcin Knackfus), jest ozdobiony dwiema wieżami i łacińskimi napisami: *Addidit antiquo virtus nova lumina coelo* (Odwaga użyżyła starym wszechświatowi nowego światła) i *Haec domus Uraniae est: curae procul este profanae! Temnitur hic humilis tellus: hinc itur ad astra* (To jest dom Uranii: idźcie precz nikczemne kłopoty! Tu pogardzana jest nędzna ziemia, stąd kroczy się ku gwiazdom). Na ścianie gmachu widnieje także tablica poświęcona działalności Komisji Edukacji Narodowej. Na przylegającej ścianie podwórza (należącej do jednego z najstarszych zabudowań uniwersytetu) znajduje się tablica upamiętniająca prof. Poczebotta. Z dziedzińca Sarbiewskiego można przejść na dziedziniec Szymona Dowkonta, przy którym stoi gmach z renesansową attyką, a stamtąd – na dziedziniec Arkadowy i dziedziniec Adama Mickiewicza.

Monumentalny zespół gmachów uniwersyteckich mieści liczne sale o pięknych, zabytkowych wnętrzach. Na pierwszym miejscu należałoby wymienić położoną w murach biblioteki **salę Smuglewicza** z 1. poł. XVII w. Jej nazwa pochodzi od nazwiska malarza Franciszka Smuglewicza, który w latach 1802–04 udekorował salę malowidłami przedstawiającymi Matkę Boską, patronkę jezuitów, oraz uczonych chrześcijańskiej Grecji. Gdy zamknięto uniwersytet (1832), działały tu Muzeum Starożytności i Biblioteka Publiczna. Obecnie w sali Smuglewicza mieści się muzeum starodruków, wśród których znajdują się m.in.: dzieło Mikołaja Kopernika *O obrotach sfer niebieskich* (1543) i pierwsza litewska książka – *Katechizm*, wydana przez Martynasa Mażydyasa w Królewcu (1547).

Kolejnym pomieszczeniem należącym do biblioteki jest **sala Lelewela**. Kiedyś mieściła się tu XVIII-wieczna rokokowa kaplica, a obecnie przechowuje się część księgozbioru prof. Joachima Lelewela. Malowidła na sklepieniu są dziełem znanego polskiego restauratora Jerzego Hoppena (pochodzą z 1930 r.).

Następna sala – **sala Biała** – jest utrzymana głównie w stylu klasycystycznym. Zdobi ją portal z płaskorzeźbami przedstawiającymi m.in. Stanisława Augusta Poniatowskiego. Obok mieści się XVIII-wieczna sala obserwatorium astronomicznego, gdzie znajdują się zabytkowe przyrządy astronomiczne.

Aula, utrzymana w stylu klasycystycznym i ozdobiona kolumnami korynckimi, jest zlokalizowana przy Dziedzińcu Wielkim. Jej dekoracja to dzieło m.in. Karola Podczaszyńskiego. Znajdują się tu popiersia profesorów wileńskiej wszechnicy, wykonane przez Kazimierza Jelskiego na początku XIX w. (część z nich to rekonstrukcje z 1978 r.).

Na trzecim piętrze biblioteki mieści się reprezentacyjna **sala Śniadeckich** (Teatralna), w której od XVIII w. działał uniwersytecki teatr. Sufit sali zdobią zabytkowe kasetony.

Wiele ścian budynków uniwersyteckich dekorują nowoczesne malowidła, w dużej części pochodzące z okresu obchodów jubileuszu 400-lecia uczelni. Warto wśród nich wymienić **freski przedstawiające dziewięć muz** (hol Wydziału Filologicznego), **wizerunek Mażydyasa** w bibliotece Wydziału Filologicznego, obrazy z **motywami z poematu Kristijonasa Donelaitisa** Rok (czytelnia Donelaitisa) oraz **freski z wyobrażeniami pór roku** w holu Centrum Lituanistyki (dziedziniec Sarbiewskiego).

© krwinis/fotolia.com

Kościół św. Jana

Kościół św. Jana ★★ C3

Świątynia uniwersytecka, w której modliło się wiele pokoleń profesorów i studentów, służyła jako reprezentacyjne miejsce obchodów świąt oraz ośrodek życia naukowego. Gotycki kościół stanął tu pierwotnie w 1426 r. Do dziś zachowały się gotycka bryła świątyni i ostrołukowe okna. Zgromadzenie jezuitów przejęło kościół rok po założeniu akademii (1571). Słynny wileński architekt Jan Krzysztof Glaubicz przebudował go w latach 1738–49 w stylu późnego baroku. Świątynia zyskała wówczas wspaniałą fasadę, ozdobioną kartuszami, spływami wolutowymi i fantazyjną sztukaterią. Dużą część tych barokowych dekoracji usunął, podczas przebudowy w latach 1827–28, Karol Podczyński. Kościelną fasadę zdobią tablice upamiętniające rektorów uczelni – Piotra Skargę i Jakuba Wujka. Kościół był niemy w okresie radzieckim i doznał w tym czasie wielu zniszczeń. Został zwrócony wiernym i odrestaurowany po 1991 r. Podczas wizyty w Wilnie w 1993 r. odwiedził go papież Jan Paweł II.

Obok świątyni wznosi się dzwonnica wybudowana w końcu XVI w., a potem przebudowana i podwyższona. Budowla ma cechy renesansu i baroku.

Kościelne wnętrza przykuwają uwagę barokowym wystrojem. Najpiękniejszym przykładem tzw. wileńskiego baroku jest „falujący” ołtarz główny wychodzący poza prezbiterium i składający się aż z dziesięciu mniejszych ołtarzy z XVIII w., bogato zdobionych rzeźbami i malowidłami. W kościele znajduje się kilka kaplic, m.in. piękna **kaplica św. Anny** w stylu rokokowym i barokowo-klasycystyczna **kaplica Ogińskich** udekorowana freskiem *Żydzi na pustyni*. Portale obu kaplic wykonał Jan Krzysztof Glaubicz. Kościół jest ponadto ozdobiony XVIII-wiecznymi freskami, odrestaurowanymi dopiero pod koniec XX w. Jego ściany ozdabiają liczne tablice upamiętniające m.in. Adama Mickiewicza (autorstwa Piotra Stryjeńskiego i Marcelego Gujskiego z 1899 r.), Władysława Syrokomlę (z 1908 r., dzieło Piusa Welońskiego i Petrasa Rimšy), Tadeusza Kościuszkę (wykonana przez Antoniego Wiwulskiego w 1917 r.), Konstantego Szyrwidę i Szymona Dowkonta. W świątyni są też zabytkowe organy. Drewniany XVI-wieczny krucyfiks znajdujący się przy ołtarzu należał podobno do Piotra Skargi.

Spacer można kontynuować **ul. Uniwersytecką** (*Universiteto gatvė*), okalającą uczelnię od strony zachodniej, gdzie znajduje się kilka cennych zabytków architektonicznych.

Alumnat C3

W bramie przy ul. Uniwersyteckiej (Universiteto 4) mieści się seminarium duchowne ufundowane przez papieża Grzegorza XIII w 1582 r. Budynek został wzniesiony w 1622 r. jako dom mieszkalny dla alumnów wyznania unickiego (wychowanków Akademii Wileńskiej). Majestatyczna arkadowa budowla, utrzymana w stylu renesansu i wczesnego baroku, otacza kwadratowy dziedziniec. Seminarium zlikwidowano w 1798 r., a budynek przekazano później kapitule katedralnej. Odnowiono go w 1984 r. Warto wejść na drugi dziedziniec Alumnatu, skąd roztacza się widok na wewnętrzny dziedziniec pałacu prezydenckiego.

Pałac Brzostowskich C3

Zlokalizowany przy ul. Uniwersyteckiej 2 gmach został zbudowany pod koniec XVI w. (zachowały się resztki gotyckich murów) i przebudowany w 1769 r. w stylu późnego baroku i klasycyzmu.

ULICA ŚWIĘTOJAŃSKA (ŠV. JONO) C3

Jest to jedna z najkrótszych i najbardziej malowniczych ulic wileńskich. W kierunku wschodnim roztaczają się z niej piękne widoki na kamienice przy ul. Zamkowej oraz uniwersyteckie mury i wieże kościoła św. Jana, zaś w kierunku zachodnim – panorama biegnącej pod górę ul. Dominikańskiej. Ul. Świętojańska może się poszczycić niezwykłą historią. Znajdował się tu ongiś najstarszy w Wilnie targ, odbywały się karnawały zapustowe. Zlokalizowane były tu rezydencje najświetniejszych rodów magnackich – Radziwiłłów, Paców, Sapiehów, a także kulturalnej i naukowej elity miasta (rektorów uniwersytetu, hierarchów kościelnych). Po ulicznym bruku stąpały nieraz królewskie stopy: przechadzali się tędy m.in. Zygmunt August, Stefan Batory, Zygmunt Waza, Jan III Sobieski i Aleksander I. Ulica służyła też za miejsce świątecznych procesji i korowodów (m.in. w dniu św. Katarzyny, patronki studentów).

Ulica była wielokrotnie pustoszona przez przetaczające się przez Wilno wojska rosyjskie, szwedzkie i niemieckie. Najbardziej ucierpiała w 1655 r. od najazdu wojsk moskiewskich, kiedy była gęsto usłana trupami mieszkańców, a pobliski kościół św. Jana wojska kozackie zmieniły w stajnię.

Ulica była również świadkiem potyczek religijnych – przede wszystkim sporu jezuitów z kalwinistami. W okresie reformacji wielu litewskich możnowładców przeszło na protestantyzm. Mikołaj Radziwiłł Czarny, kanclerz wielki litewski i wojewoda wileński, twórca potęgi rodu Radziwiłłów, był znanym patronem kalwinistów. „Czarnemu” zdarzało się w dość kontrowersyjny sposób manifestować swoje przekonania religijne: miał on podburzać wileńskich kalwinistów do bezzwzględnienia murów kościoła św. Jana i obrzucania ich łajnem. Z kolei syn Mikołaja, Jerzy Radziwiłł, który powrócił do katolicyzmu i został w 1581 r. wileńskim biskupem, był zażartym przeciwnikiem reformacji. Zarządził on

Ulica Świętojańska

Barokowe miasto

Szczyt rozwoju baroku przypada na lata świetności Wilna. Litwini są szczególnie przywiązani do tego stylu, symbolu ich wielkości i niepodległości. W XVII w. bogate i wpływowe rodziny magnackie zapraszały zagranicznych architektów, takich jak Włosi Matteo Castello czy Constantino Tencalla, którzy dali początek zmianom Wilna, wznosząc kościoł św. Teresy i katedralną kaplicę św. Kazimierza. Rodzina Paców powierzyła rzeźbiarzom Giovanniemu Marii Galliemu oraz Giovanniemu Pietro Pertiemu wykonanie zdobień wnętrza kościoła św. św. Piotra i Pawła. Miejsowi artyści i rzemieślnicy, odkrywając nowe techniki, stopniowo nadawali włoskiemu stylowi indywidualny charakter. Reguły z południa Europy zaczęły mieszać się z wpływami bałtyckimi.

W 1610 r. Wilno strawił ogromny pożar. W latach 1655–60 strzegące spokoju mieszkańców mury obronne skruszyły wojska moskiewskie. Oba wydarzenia znacząco zahamowały rozwój miasta. Spokój przywrócony przez hetmana Michała Kazimierza Paca nie trwał długo. W 1702 r. Wilno zajęli Szwedzi podczas wojny północnej. Kolejne lata znaczone były dalszą serią pożarów i epidemii. Na szczęście XVIII w. był dla miasta łaskawszy. Właśnie wówczas wg projektów Jana Krzysztofa Glaubicza została wzniesiona fasada kościoła św. Jana, przebudowany kościół św. Kazimierza i ratusz miejski oraz odbudowany kościół św. Katarzyny. Architekt ów został dyrektorem filii miejscowej szkoły. W tym samym czasie na całej Litwie budowano kościoły w stylu barokowym z wpływami stylu litewskiego. Obecnie historyczne, barokowe centrum Wilna zajmuje obszar 360 ha, liczy 1500 budowli i jest wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO (1994).

palenie na stosie przy ul. Świętojańskiej świętych ksiąg kalwinistów, w tym wydanej przez jego ojca w 1563 r. *Biblii brzeskiej*.

Obecnie przy ul. Świętojańskiej znajduje się galeria medali, a pod nr. 3 – siedziba **teatru Staromiejskiego**. Dom nr 4 to niegdysiejsza **siedziba drukarni**.

ULICA DOMINIKAŃSKA (DOMINIKONŲ) ★ C3

Ocierająca się o mury getta ul. Dominikańska jest przedłużeniem ul. Świętojańskiej. To jedna z najstarszych ulic w Wilnie, stanowiąca niegdyś część traktu trockiego. Została wytyczona przypuszczalnie już w XIV w. Przy tej ulicy mieszkali: uczestnik powstania styczniowego Józef Kalinowski, beatyfikowany w 1983 r., profesorowie pobliskiego uniwersytetu Jan i Józef Frankowie, historyk Władysław Zahorski (autor wielu opracowań o Wilnie), kompozytor Mikołaj Kleofas Ogiński, a także wielu znanych rzemieślników – m.in. zegarmistrz Jakub Gierke. Przy Dominikańskiej mieszkało też wielu posłów i senatorów, co sprawiło, iż nazywano ją często ulicą Senatorską. Od 1806 r. działał przy tej ulicy pierwszy wileński urząd pocztowy. Mieściła się w nim księgarnia Marii Ślapelienė, rozpowszechniająca książki w języku litewskim. Pierwsze murowane kamienice powstały tu już w XVI w. Warto wśród nich wspomnieć m.in. **Pałac Góreckich** (Dominikonų 15) w stylu wczesnego klasycyzmu, klasycystyczny **Pałac Zawiszów** (Dominikonų 13) i barokowy **Pałac Pocięjów** (Dominikonų 11) z wystrojem z XVIII w. Przy ul. Dominikańskiej, w pałacyku ofiarowanym przez Sapiehów, działała szkoła ojców pijarów Collegium Nobilium (zamknięta przez władzę carskie). W okresie międzywojennym w tym budynku mieściły się dwa gimnazja męskie. Został on zburzony w 1960 r., mimo że zniszczenia wojenne nie były podobno bardzo znaczące. Nie ocalał także monumentalny pałac Sapiehów, zlokalizowany u zbiegu Dominikańskiej i Wileńskiej (Wilniaus). Do II wojny światowej w tym gmachu mieściły się zarząd miejski, służby miejskie i straż pożarna.

Kościół św. Trójcy C3

Świątynia wznosząca się pod nr. 12 przy ul. Dominikańskiej nie rzuca się zbyt mocno w oczy – jest wpisana w ciąg kamienic po parzystej stronie ulicy. W XV w. stanął w tym miejscu gotycki kościółek, przebudowany po pożarach z lat 1748 i 1749. Przy świątyni działał szpital dla miejskiej biedoty. Kościół funkcjonował m.in. dzięki „mostowemu” pobieranemu za przejazd Zielonym Mostem prowadzącym na Śnipiszki. Obiekt sakralny należał do uniwersytetu; proboszczem był tu m.in. Marcin Poczbott z wydziału astronomii. Podobnie jak wiele wileńskich świątyń w czasie zaborów, kościół św. Trójcy został na pewien czas zmieniony w prawosławną cerkiew (Cerkiew pw. Zwiastowania, 1821–1915). W 1919 r. wrócił do katolików. Obiekt odrestaurowano w 1971 r., odtwarzając m.in. gotycką apsydę. W 2005 r. przeniesiono do niej z pobliskiego polskiego kościoła św. Ducha słynny **obraz Eugeniusza Kazimirowskiego Jezuu ufam Tobie**, namalowany w 1934 r. na podstawie wizji św. Faustyny. Przeniesieniu

© Severas / Fotolia.com

Zwieńczenie fasady kościoła św. Ducha

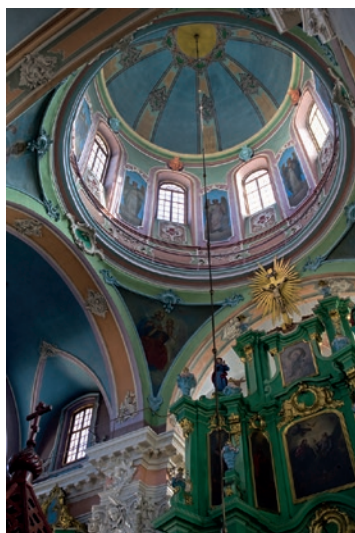
obrazu towarzyszyły ostre protesty wiernych – Polaków, oskarżających litewskiego prymasa o „kradzież obrazu”. Nie wdając się w spory dotyczące przynależności obrazu, warto zauważyć, że w kameralnym kościele św. Trójcy o skromnym wystroju obraz wydaje się lepiej wyeksponowany niż w pełnym barokowego przepychu kościele św. Ducha.

Kościół św. Ducha i klasztor Dominikanów C3

Dominikański kościół znajdujący się pod nr. 8, to jeden z najpiękniejszych przykładów późnego baroku w Wilnie. Jest to też jedna z najstarszych wileńskich świątyń. W 1408 r. wielki książę Witold założył tu kościół św. Ducha, który w 1501 r. został przekazany zgromadzeniu dominikanów. Świątynię całkowicie przebudowano w latach 1679–88 (zachowała swój kształt do dziś).

Reprezentacyjna zachodnia fasada kościoła nie jest wyeksponowana, sama świątynia stoi zaś zwrócona do ul. Dominikańskiej bokiem. Kościelny portal zdobią herby, a ściany przedśionka – zabytkowe freski. Niezwykle bogaty, ginący niemal w obfitości stiuków i posągów, **wystrój wnętrza**★★ kościoła został wykonany w latach 1749–70. Dziś świątynia mieści 16 bogato zdobionych ołtarzy, rokokową ambonę i konfesjonał oraz wspaniałe XVIII-wieczne organy. Jej wystrój obfituje też w liczne barokowe ornamenty, płaskorzeźby i freski. Kopułę dekoruje malowidło *Apoteoza Ducha Świętego* z XIX w. W rozległych podziemiach obiektu spoczywają prochy mieszkańców z XVII–XVIII w. (przypuszcza się, że są tam pochowani również żołnierze napoleońscy z okresu wyprawy na Rosję w 1812 r.).

Kościół św. Ducha to jedyna świątynia w Wilnie, gdzie nabożeństwa odbywają się wyłącznie w języku polskim. Jest to miejsce od wielu lat integrujące wileńskich Polaków oraz przybyłych z Polski pielgrzymów. Klasztor wznoszący się pod nr. 6 przy ul. Dominikańskiej, który założono wraz z kościołem św. Ducha w 1501 r., był hojnie wspierany przez Jagiellonów. W okresie zaborów mieściło się w nim więzienie, w którym osadzano powstańców i działaczy niepodległościowych. Obecnie znajduje się tu księgarnia (wejście od strony ul. Dominikańskiej).

© vand / Shutterstock.com

Wnętrze kościoła św. Ducha

Wileńska starówka

ULICA NIEMIECKA (VOKIEČIŲ) C3

Ulica ta należy do najstarszych w mieście – powstała w XVI w. Zamieszкана była kiedyś przez niemieckich kupców. Na jej tyłach osiedlali się wileńscy Żydzi. W okresie międzywojennym ulica stanowiła ważny ośrodek handlu miejskiego. W wyniku zniszczeń II wojny światowej zabudowania po wschodniej (nieparzystej) stronie ulicy zburzono i stoją tam obecnie gmachy powojenne. Strona zachodnia zachowała starą zabudowę.

Pod nr. 22 wznosi się **Dom Worbecka-Lettowa** z XVI w., którego architektura łączy cechy gotyku i baroku, podobnie jak sąsiednia **kamienica nr 24**, pochodząca również z początku XVI w., w której piwnicy mieści się obecnie knajpka Żemaičių smuklė – Żmudzka Karczma. Przy Niemieckiej pod nr. 26 mieszkał Moniuszko (w pobliskim ratuszu w 1854 r. odbyła się premiera *Halki*).

W bramie domu pod nr. 18 znajduje się **kościół ewangelicko-luterański** (ewangelicko-augsburski). Pierwsza kircha stanęła tu w 1555 r. dzięki staraniom wspomnianego już patrona protestantów, Mikołaja Radziwiłła Czarnego, a obecna pochodzi z 1662 r. W świątyni o dość ascetycznym wystroju można zobaczyć ołtarz autorstwa znanego architekta Jana Krzysztofa Glaubicza. Obok kościoła stoi dzwonnica, przebudowana i podwyższona w 1872 r. Otaczające kirkę zabudowania zamieszkiwali kiedyś głównie protestanci. Kościół był zamknięty w okresie radzieckim (1944–93), obecnie świątynia służy wspólnocie wileńskich protestantów. Kościół słynie m.in. z koncertów muzyki poważnej, przyciągających melomanów z całego miasta.

Ulica Niemiecka to obecnie jedno z najmodniejszych miejsc w Wilnie, gdzie zlokalizowano wiele pubów i kawiarni. Latem pasaż pośrodku ulicy wypełniają letnie ogródki i knajpki. W weekend trudno tu o wolne miejsce. O ul. Niemieckiej jako „zagłębiu rozrywki” powstała już nawet piosenka wykonywana przez litewski zespół hiphopowy.

Ulica Niemiecka wychodzi na pl. Ratuszowy (zob. s. 83). Skracając w prawo wejdziemy na **ul. Rudnicką** (Rūdinkų – zob. s. 73). Podążając nią w kierunku ul. Zawalnej (Pylimo), po lewej stronie zobaczymy wczesnobarokowy **kościół pw. Wszystkich Świętych i klasztor Karmelitów** (C4). Kościół wzniesiono w latach 1620–30, zaś stojącą obok niego dzwonnice – w XVIII w. Wnętrza świątyni zdobią piękne polichromie i 18 barokowych ołtarzy.

Z ul. Rudnickiej skręcamy w prawo, przechodzimy ul. Šiaulių do ul. św. Mikołaja (śv. Mikalojaus).

KOŚCIÓŁ ŚW. MIKOŁAJA ★ B4

Gotycki kościół jest uważany za najstarszą katolicką świątynię na Litwie. Kościół stanął tu jeszcze w okresie przedchrześcijańskim (istniał już w roku chrztu Litwy – 1387). Kościelny ołtarz zdobią XVI-wieczny obraz św. Mikołaja oraz m.in. popiersie wielkiego księcia Witolda z 1930 r. Z XVI w. pochodzą też gotyckie sklepienia gwiazdziste i siatkowe. Przy świątyni, na malowniczym podwórzcu, stoi rzeźba przedstawiająca św. Krzysztofa z Dzieciątkiem. Posąg stanął tu w 1959 r., w okresie, gdy herb miasta z wizerunkiem św. Krzysztofa był przez komunistyczne władze zakazany.

Kościół stanowił ważny ośrodek litewskiego życia duchowo-kulturalnego w czasie, gdy Wilno było miastem polsko-żydowskim. W latach 1901–39 był to jedyny kościół wileński, w którym nabożeństwa odbywały się w języku litewskim.

© Birute Vijaikiene / Shutterstock.com

Kościół św. Mikołaja – najstarsza katolicka świątynia na Litwie

Ul. św. Mikołaja łączy się z krętą ul. Franciszkańską (Pranciškou), przy której można podziwiać wiele malowniczych bram.

ULICA TROCKA (TRAKŲ) B3

Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i klasztor Franciszkanów B3

U zbiegu ulic Franciszkańskiej i Trockiej wznosi się kościół Franciszkanów, będący jedną z najstarszych świątyń katolickich na Litwie. Budowlę wzniesiono jeszcze w okresie przedchrześcijańskim, tuż po przybyciu na Litwę zgromadzenia franciszkanów. Przypuszcza się, że kościół stanął w tym miejscu już w połowie XIV w. Miał pierwotnie charakter gotycki, zaś przebudowa z XVIII w. nadała mu styl barokowy. Zdeastwowany został przez wojska francuskie w 1812 r., a w 1864 r. zamknięty przez władze carskie. Otwarto go dla wiernych w okresie międzywojennym, lecz ponownie zamknęły go władze radzieckie. Po odzyskaniu niepodległości kościół przekazano wiernym. Obecnie, pomimo że stan obiektu jest bliski ruiny i trwają w nim prace remontowe, świątynia jest otwarta dla wiernych. Warto zajrzeć do tego kościoła, w którym panuje nastrój kameralności i wtajemniczenia, niczym z okresu pierwszych chrześcijan, na który składają się surowy wystrój, niemal całkowity brak dekoracji i szept modlitw dochodzący z kaplicy.

© air / Fotolia.com

Surowa fasada Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny

Wilno

*Udany
Weekend*

Ruszajcie w świat z przewodnikami Michelin!

Zapraszamy w podróż po najwspanialszych miastach Europy.

W czterech częściach przewodnika „Udany weekend” znajdziecie niezbędne informacje o celu Waszej podróży:

- informacje praktyczne – przydatne przed podróżą i w jej trakcie
- zaproszenie do podróży – część zawierająca wiadomości geograficzno-historyczne i kulturowe
- dzielnice i zabytki – rozdział prezentujący interesujące miejsca i trasy zwiedzania miasta
- okolice – wybór ciekawych miejsc za miastem

Gwiazdki (tradycyjny system oceny atrakcji turystycznych)

- ★★★ zobacz koniecznie
- ★★ warto odwiedzić
- ★ godne uwagi

Precyzyjne **mapy**

- plan miasta na wewnętrznej stronie przedniej okładki
- plany zabytków
- mapa okolic

Nr katalogowy: 25097

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
tel.: 0 801 339900
kom.: 0 601 339900

Zaplanuj trasę podróży
z serwisem
www.ViaMichelin.com

ISBN 978-83-283-0079-8

9 788328 300798 >

Cena 19,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA